

Abborre och mört i tusental på väg upp till lekplatserna i en glo-sjö. – Foto: Hans Hästbacka

Bergö-abborrens vandringar

Att koppla ihop olika fiskarters lekplatser med respektive fiskarters uppväxtområde och födosöksområde är både intressant och avslöjande. Genom att märka ett tillräckligt stort antal lekfiskar kan man lägga ett ekologiskt pussel, som i färdigt skick omfattar allt det vatten eller alla de vatten som olika fiskarter är beroende av under sin livstid. Ur fiskarternas synvinkel är det färdiga pusslet av avgörande betydelse, för att den naturexploaterande människan och den fiskande människan skall kunna skydda och bevara de viktigaste delarna av det ekologiska vattenpusslet – och på det sättet kunna bevara fiskarterna i livskraftiga bestånd.

Den här texten handlar om ett anspråkslöst ekologiskt pusselförsök med Bergö-abborren, som har sin viktigaste lekplats i Hålsörarna på västra sidan av Bergö, strax innanför den gamla byahamnen på Bredhällan. Hålsörarna är en synnerligen viktig lekplats för den vårlekande fjällfisken – för gädda, abborre, id och mört – och har på 1980- och 90-talen restaurerats som fisklekplats i fiskargilletts regi.

Hålsörarna kan närmast betecknas som en flada på väg att förvandlas till en glo-sjö. Sedan många år och fram till och med 1998 har Hålsörarna varit mottagare av näringsrikt vatten från en del av bosättningen i byn och det har gjort sjön till ett övergött vatten med en hög biologisk produktion. Samtidigt har den rika vattenväxtligheten brett ut sig allt mera och hotar sjön med igenväxning.

Denna fisklekplats på ca sju hektar och fiskargilletts restaureringsåtgärder finns beskrivna av Staffan Eklöv och Jens Andersson i deras rapport "Fiskyngelproduktionen i Hålsörarna" (Vasa fiskeridistrikt 1990) och av Hans Hästbacka i texterna "Fladan som återuppstod" (Finlands Natur Nr 6 1990) och "Yngelproducerande flador" (Fiskeritidskrift för Finland Nr 2 1991). I all korthet kan man konstatera, att fiskargilletts skötsel av lekfladan/glo-sjön har gett en livskraftig och individrik fiskpopulation av de fyra nämnda arterna.

Märkning och återfynd

Våren 1994 märkte jag i samarbete med Bergö fiskargille 1387 abborrar som fångades utanför inloppet till Hålsörarna. Märkningen skedde den 27 april, när abborrens lekvandring kulminerade och mängder med abborrar steg upp till

lekplatserna i Hålsörarna. Som märke nyttjades ett plastmärke som sköts in i ryggen på fisken och som stack ut ca fem centimeter med en liten flagga på. Normalt används de här "plastmärkena" till att fästa prislappar och informativslappar på kläder – i fiskmärknings-sammanhang duger de bra som massmärken utan numror och adress. Stora mängder fisk kan på en kort tid märkas med detta massmärke och till ett billigt pris.

För att återfynden skulle upptäckas och inrapporteras sattes anslag upp i byns butiker, och därtill samlades uppgifterna in på fiskargilletts försorg. Fisket efter abborre och sik är livligt i Bergö skärgård; både yrkesfisket och binärings- och husbehovsfisket; varför de rapporterade återfynden av märkta abborrar ganska väl täcker abborrens vandringar och födosöksområde runt Bergö.

Från och med juli månad 1994 till och med mars månad 1995 inrapporterades 77 märkta abborrar. De närmaste återfynden gjordes i Bredhällsfladan ca 500 meter från märkningsplatsen, följda av ett flertal återfynd gjorda i skärgården längs västra Bergö norrut, till exempel på Ytterfladan och Finskfjärden. Öster om Bergö gjordes några återfynd runt Synnerstören, mellan tio och tretton kilometer från märkningsplatsen sjövägen. Även i Söderströmmen, syd på Bergös sydöstligaste udde, fångades en märkt abborre ca åtta kilometer från märkningsplatsen enligt närmaste sjövägen.

På basen av återfynden kan man konstatera, att abborrstammen som använder Hålsörarna som lekplats vistas i skärgården runt Bergö. Här finns det tillräckligt med föda och skyddade ställen för abborren, speciellt då i en halv cirkel runt norra delen av Bergö utgående från Hålsörarna på västra sidan av Bergö. Därmed är även fisket efter abborre i samma område beroende av Hålsörarna som fungerande lekplats.

En jämförelse

Märkningar av abborrar har tidigare gjorts på andra håll längs den österbottniska kusten, både med massmärken och med individuella märken. Mindre lekplatser och mindre abborrebestånd har gett ungefär en liknande spridning på återfynden och ett mostvarande födosöksområde.

I Norrnäs skärgård genomförde jag mellan 1972 och 1982 märkningar av gäddor, abborrar och mörtar med massmärken för att kartlägga de olika arternas spridningsområde från en större glo-sjö på ön Grytskär. Till den 30 ha stora sjön

Lekmogen abborrhona märkt med ett massmärke; ett nummerlöst plastmärke som skjuts in vid ryggen. – Foto: Hans Hästbacka

steg bland annat abborre varje vår för att leka. Beståndet beräknades till mellan 75 000 och 100 000 fiskar och återfynden kunde ringas in inom en radie på tio kilometer från märkningsplatsen i vandringsbäckens övre lopp.

I bokverket Vasa Skärgård från 1987 finns två återfyndskartor över abborrmärkningar i Richard Hudds och Guy Svanbäcks kapitel "Fiskar och fisket". I det ena märkningsförsöket på abborrar i Storviken i Gerby har återfynden av de märkta fiskarna till allra största delen gjorts i ett begränsat område i Vasa skärgård, plus några återfynd gjorda i Replot. Det andra märkningsförsöket är förlagt till Köklotfjärdens inlopp och har gett en vidare spridning på de märkta abborrarna, bland annat med några återfynd från Mickelsörarna.

Den ekologiska vattenhelhet som märkning av abborrar och andra fiskarter avslöjar är en viktig information med tanke på skötseln av olika fiskbestånd. Lekplatserna är av central betydelse för de olika bestånden; så länge lekplatserna finns och fungerar finns grunden för fortsatta fiskbestånd i skärgården – även i tillfälligt överfiskade vatten. En förständig reglering av fisket och fri passage till lekplatserna för de återstående vuxna fiskarna ger inom några år en bra återhämtning av fiskstammen.